

De Klachtadviescommissie klachten NCAB
Postbus 556
2501 CN DEN HAAG

T.A.V. De Klachtadviescommissie klachten NCAB
VAN De heer E. Verdoner
DATUM 5 Januari 2022
BETREFT Verweerschrift inzake het door dr. J.D. Handmaker, drs. A. Nieuwhof en de Stichting
Een Ander Joods geluid ingediende klaagschrift

Geachte leden van de Klachtadviescommissie klachten NCAB,

Ik heb kennis genomen van het klaagschrift van dr. Jeffrey David Handmaker, drs. Adri Nieuwhof en de stichting *Een Ander Joods Geluid*, vertegenwoordigd door de heer Jacob Eduard Hamburger en mevrouw Martine Agathe Groen van 10 september 2021 (hierna respectievelijk het **Klaagschrift** en de **Klagers**). Ik wens verweer te voeren tegen alle klachten die tegen mij zijn ingediend middels het Klaagschrift.

In het kort hebben de klachten van de Klagers betrekking op (i) mijn reactie in sociale media op een Tweet van de heer Kenneth Roth, executive director van de internationale non-gouvernementele organisatie Human Rights Watch (**HRW**), (ii) uitlatingen van mij in de media over antisemitisme en de Staat Israël en de Palestijnse Gebieden, (iii) de wijze waarop ik gebruik maak van mijn positie als Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (**NCAB**) en (iv) de wijze waarop ik de International Holocaust Remembrance Alliance- definitie (**IHRA-definitie**) gebruik.

Ik betwist al hetgeen de Klagers in het Klaagschrift hebben gesteld, tenzij en voor zover ik de juistheid van enige stelling hierna uitdrukkelijk erken.

I FEITEN

I.1 De aanstelling van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding

- 1 Op verzoek van minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid (de **Minister**) vervul ik sinds 1 april 2021 de positie van NCAB. Zulks blijkt, onder meer, uit de door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen motie van 8 juli 2021 (de **Motie**, zie **Annex 1**).
- 2 In mijn positie als NCAB adviseer ik de Minister zowel gevraagd als ongevraagd over de aanpak van discriminatie, bedreiging en intimidatie van de Joodse gemeenschap. Zulks volgt uit artikel 13a van het Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 18 juni 2021, houdende de wijziging van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid in verband met de instelling van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (het **Besluit**, zie **Annex 2**), de toelichting bij dit Besluit (zie eveneens **Annex 2**) en de brief van de Minister aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 10 maart 2021 (de **Brief**, zie **Annex 3**).

I.1.1 Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 18 juni 2021, houdende wijziging van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid in verband met de instelling van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding

- 3 Uit hoofde van artikel 13a van het Besluit is het onder meer mijn taak om de Minister te adviseren over de bestrijding van antisemitisme, de knelpunten in de verschillende ketens bij de afhandeling van antisemitismezaken en in de gehele keten van

antisemitismebestrijding. Ook heb ik een signaleringsfunctie voor de Joodse gemeenschap en informeer ik de Minister van Justitie en Veiligheid over de ontvangen signalen.

- 4 Blijkens de toelichting bij dit Besluit verstrek ik advies aan de Minister over bovengenoemde onderwerpen en heb ik de bevoegdheid om met de leden van de Staten-Generaal en met alle andere voor mijn taak relevante interne en externe partijen te spreken, voor zover deze bespreking verband houdt met de uitoefening van mijn werkzaamheden. Daarnaast ben ik vrij om met media te spreken, zo staat er.

II VERWEER

II.1.1 Klacht 1: De reactie van de heer Verdoner in de media op een Tweet van de heer Kenneth Roth, executive director van de non-gouvernementele organisatie Human Rights Watch

- 5 Met mijn uitlatingen in de media, waaronder mijn reacties op Twitter op de Tweet van Kenneth Roth van 18 juli 2021 en mijn uitlatingen in mijn interview met de Israëlische ambassade in Nederland van 25 juli 2021, heb ik - indachtig mijn taak als NCAB - gesignaleerd dat de heer Roth een gevaarlijke uitspraak heeft gedaan.

- 6 De heer Roth suggereerde, dat de recente toename van antisemitisme veroorzaakt wordt door het handelen van de Israëlische regering. Daarmee voedt hij het idee dat Joden zelf schuld hebben aan het antisemitisme, waaronder zij lijden. Dat vind ik een gevaarlijke suggestie. Het ligt binnen mijn mandaat als NCAB om de gevaren van dergelijke uitingen te signaleren en in de media aan te kaarten.

II.1.2 Klacht 2: De uitlatingen van de heer Verdoner in de media over het antisemitisme en de Staat Israël en de Palestijnse Gebieden

- 7 De tekst "*Palestine will be free, from the River to the Sea*" op het spandoek aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten suggereert dat Israël moet verdwijnen. Dit boezemt veel Joden angst in. Opnieuw geldt dat het binnen het mandaat van de NCAB ligt om de gevolgen van dergelijke uitingen te signaleren en in de media aan te kaarten.

II.1.3 Klacht 3: Het gebruik van de heer Verdoner van zijn positie als Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding

- 8 Het ligt binnen het mandaat van de NCAB om bewustwording te creëren over alle soorten antisemitisme. Daarnaast heeft de NCAB een signaleringsfunctie. Op basis daarvan zijn de uitingen gedaan die in de derde klacht zijn aangehaald.

II.1.4 Klacht 4: Het gebruik van de IHRA-definitie als grondslag voor de taken van de NCAB

- 9 De Motie van het lid Bisschop over het hanteren van de IHRA-definitie voor antisemitisme (35570-VI-70) van 26 november 2020 is aangenomen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal (IHRA staat voor International Holocaust Remembrance Alliance). In de aangenomen motie wordt de regering verzocht te bevorderen dat deze definitie voortvarend en herkenbaar in uitvoering komt in de opsporing en vervolging van antisemitisme. Ook wordt de regering verzocht de Kamer daarover te rapporteren. Daarnaast heeft de Raad van de Europese Unie de lidstaten opgeroepen om deze definitie te bekrachtigen. Hier heb ik uiting aan gegeven.

III CONCLUSIE

- 10 Concluderend ben ik van mening dat de klachten die jegens mij zijn ingesteld door de Klagers middels het Klaagschrift ongegrond moeten worden verklaard. Gaarne licht ik een en ander mondeling toe.

Hoogachtend,
E. Verdoner

Annex 1

Vergaderjaar 2020–2021

30 950

Rassendiscriminatie

Nr. 261

MOTIE VAN DE LEDEN CEDER EN ELLIAN

Voorgesteld 8 juli 2021

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding vooralsnog slechts voor één jaar heeft aangesteld en dit afbreuk doet aan de kwaliteit van werkzaamheden van de coördinator alsook aan de wens van de Kamer;

overwegende dat in het amendement-Van der Graaf/Yeşilgöz-Zegerius en de motie-Van der Graaf c.s. geld wordt vrijgemaakt voor de aanstelling van deze coördinator voor de duur van twee jaar;

verzoekt de regering, de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding alsnog voor de periode van ten minste twee jaar aan te stellen en hiertoe bij de begroting met voorstellen te komen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Ceder
Ellian

Annex 2

Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 18 juni 2021 (kenmerk 3314219/21/DP&O), houdende wijziging van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid in verband met de instelling van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Gelet op artikel 3, tweede lid, van het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatie-systemen rijksdienst;

Besluit:

ARTIKEL I

Het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt gewijzigd als volgt:

A

Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel i door ‘;’ wordt aan artikel 4, tweede lid, een nieuw onderdeel j toegevoegd, luidende:

- j. de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).

B

Na artikel 13 wordt een nieuw artikel 13a ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

Artikel 13a

1. De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid over de volgende onderwerpen:
 - a. bestrijding van antisemitisme;
 - b. knelpunten in de verschillende ketens bij de afhandeling van antisemitismezaken en in de gehele keten van antisemitisme bestrijding;
 - c. het vervolg dat gegeven kan worden aan de projecten die in het kader van de besteding van de gelden antisemitisme zijn uitgevoerd, op basis van de uitkomsten van de evaluaties die onder ambtelijke verantwoordelijkheid worden uitgevoerd.
2. In aanvulling op het bepaalde in het eerste lid, bestaat het takenpakket van de NCAB nog uit de volgende taken:
 - a. signaleringsfunctie voor de Joodse gemeenschap en het informeren van de Minister van Justitie en Veiligheid over de ontvangen signalen;
 - b. Het opzetten van een gesprekscyclus met gemeenten met een Joodse gemeenschap en monitoren welke maatregelen de beveiliging van Joodse gemeenschappen effectief borgen;
 - c. het onderhouden van contacten met collega's in het internationale werkveld om ervaringen uit te wisselen en waar mogelijk goede ervaringen over te nemen en in Nederland in de praktijk te brengen;
 - d. evaluatie van de eigen werkzaamheden.
3. Bij de uitvoering van zijn taak kan de NCAB zich onder meer voor het inwinnen van inlichtingen rechtstreeks wenden tot alle instanties en personen die aan het uitvoeren van zijn taak kunnen bijdragen, hieronder begrepen de leden van de Staten-Generaal.
4. De NCAB wordt ingesteld voor een periode van 14 maanden, te rekenen vanaf 1 april 2021.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 april 2021.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus*

TOELICHTING

De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) vindt zijn oorsprong in de Initiatiefnota (Kamerstukken II, 2018-2019, 35 164, nr. 2) van de Kamerleden Yesilgöz-Zegerius (VVD) en Segers (CU), waarin – naar het voorbeeld van andere landen – om een coördinator wordt gevraagd. Het Kamerlid Van der Graaf (CU) heeft in haar motie (Kamerstukken II, 2019–2020, 35 164, nr. 10) gevraagd de NCAB bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid onder te brengen.

De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid gevraagd en ongevraagd over de in artikel I B genoemde onderwerpen, voor zover dat binnen het beleidsterrein van de Minister van Justitie en Veiligheid past. Het takenpakket van de NCAB voert terug op de aan de Minister van Justitie en Veiligheid toebedeelde beslispunten uit de Initiatiefnota. De NCAB wordt in beginsel voor een periode van 14 maanden in het leven geroepen, waarbij de laatste twee maanden gereserveerd zijn voor het uitvoeren van een evaluatie. De beperking in de tijd van de aanstelling van de NCAB is ingegeven door het gegeven dat de antisemitismegelden, waaruit de NCAB betaald zal worden, alleen nog voor het jaar 2021 beschikbaar zijn. Na deze termijn wordt gekeken hoe aan deze functie een gevolg kan worden gegeven.

In overeenstemming met de motie Van der Graaf en in afstemming met de beoogd NCAB is de keus gemaakt om de NCAB als Rijksambtenaar bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid, direct ressorterend onder de secretaris-generaal, onder te brengen. De NCAB krijgt expliciet de bevoegdheid om met leden van de Staten-Generaal en alle andere voor zijn taak relevante interne en externe partijen te mogen spreken, voor zover dit verband houdt met de uitoefening van zijn werkzaamheden. Ook is de NCAB vrij om met de media te spreken. Medewerking van OM en politie kan voor de NCAB eveneens van belang zijn bij de uitvoering van zijn werkzaamheden. Op ambtelijk niveau wordt contact gelegd met die organisaties teneinde die medewerking te bevorderen.

Aan de NCAB wordt een kleine staf gekoppeld van een inhoudelijk medewerker en secretariële ondersteuning, die beiden, evenals de NCAB zelf, betaald worden uit de bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid ondergebrachte antisemitismegelden. Hetzelfde geldt voor het beleidsbudget dat bij de NCAB gealloceerd wordt.

*De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus*

Annex 3

Vergaderjaar 2020–2021

30 950

Rassendiscriminatie

Nr. 219

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 maart 2021

Antisemitisme is een gesel voor onze samenleving. Ook na eeuwen vervolging en discriminatie worden Joodse medeburgers nog steeds geconfronteerd met vormen van antisemitisme. Dat gaat van antisemitische spreekkoren bij voetbalwedstrijden, het in omloop brengen van oude en nieuwe complottheorieën (zoals rondom COVID-19) en scheldpartijen tot het besmeuren van Joodse graven. Met name online bedreigingen nemen hand over hand toe. Maar ook ontwikkelingen ver van huis, zoals verslechtingen in de Israëliësch-Palestijnse verhoudingen vinden direct hun weerslag op de Joodse gemeenschap. Een Amsterdams restaurant met Joodse signatuur is om die reden herhaaldelijk fysiek aangevallen. Synagogen en Joodse instellingen en scholen worden noodgedwongen beveiligd. Joodse medeburgers voelen zich niet altijd vrij om de eigen identiteit open te tonen. Ik acht dit alles onacceptabel. Gegeven is namelijk ook dat de Nederlandse Joodse gemeenschap klein is, zodat elk incident een relatief grote impact heeft. In de eerste plaats wordt die in de Joodse gemeenschap zelf gevoeld. Ik ben echter van oordeel dat de hier sprake is van een probleem dat om een maatschappijbrede aanpak vraagt.

Dit is de reden dat ik, in lijn met de motie van het lid Van der Graaf (CU)¹ per 1 april a.s., vooralsnog voor de duur van één jaar, de heer Eddo Verdoner als Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (hierna: NCAB) aanstel. Als voorzitter van het Centraal Joodse Overleg – een rol die hij met zijn aantreden als NCAB zal opgeven – acht ik de heer Verdoner met zijn kennis van antisemitisme als historisch en actueel fenomeen, in zowel de nationale als internationale (Europese) context, uitermate geschikt om invulling te geven aan deze functie. Als NCAB vervult hij een combinatie van signalerende, verbindende en coördinerende rollen. Daarnaast voert hij een aantal taken uit, waaronder die van onafhankelijk adviseur in zaken betreffende het thema antisemitismebestrijding, voor zover dat binnen mijn mandaat valt. De NCAB zal zich daarbij, zonder in individuele zaken te treden, onder andere richten op (onderzoek naar)

¹ Kamerstuk 35 164, nr. 10

knelpunten in de verschillende ketens bij de afhandeling van meldingen van antisemitisme en oplossingen daarvoor. Deze taakafbakening laat onverlet dat de NCAB breed binnen de rijksoverheid samenwerking zoekt. Ook zal hij een cruciale rol spelen in de opvolging van projecten die in het kader van de besteding van de antisemitismegelden zijn uitgevoerd en de verschillende aan mij toegewezen actiepunten uit de Initiatiefnota voor een effectievere aanpak van antisemitisme van de leden Yesilgöz-Zegerius (VVD) en Segers (CU)², waaronder het voeren van gesprekken met gemeentebesturen van gemeenten met een Joodse gemeenschap. De NCAB zal ook internationaal optreden.

Na één jaar wordt de opdracht van de NCAB geëvalueerd en wordt bezien hoe daaraan het beste opvolging kan worden gegeven. De beperking in de tijd van de aanstelling van de NCAB is ingegeven door het gegeven dat de antisemitismegelden, waaruit de NCAB betaald zal worden, alleen nog voor het jaar 2021 beschikbaar zijn.

Afdoening moties en toezeggingen

Graag neem ik de gelegenheid te baat om met deze brief ook nog drie andere moties en twee toezeggingen inzake de aanpak van antisemitisme van een reactie te voorzien. De toezeggingen en twee moties vloeien, evenals de hierboven reeds aangehaalde motie over het aanstellen van een NCAB, voort uit het nota-overleg van 1 juli 2020 over de initiatiefnota voor een effectievere aanpak van antisemitisme. Tevens kom ik met deze brief tegemoet aan het verzoek van uw Kamer, geuit tijdens het ordedebat van 15 december vorig jaar, om vooruitlopend op een dertigledendebat te reageren op het bericht «Utrechtse moskee en twee synagogen beklad met hakenkruizen: «Wij worden elke dag uitgescholden voor kankerjood»» en ga ik in deze brief in op de stellingname dat steeds vaker sprake zou zijn van misdrijven tegen gebedshuizen.

Moties

Ter uitvoering van de motie van de leden Van Wijngaarden (VVD) en Van der Graaf (CU)³ om uitvoering te geven aan de beslispunten uit de initiatiefnota verwijs ik, afgezien van de opdracht aan de NCAB, tevens naar de besteding van de antisemitismegelden, waarover uw Kamer afgelopen zomer geïnformeerd is⁴. Een geactualiseerd en gedetailleerder overzicht is uw Kamer toegezonden in het kader van de beantwoording van vragen gesteld in verband met de laatste begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid (bijlage bij het antwoord op vraag 96)⁵.

De motie van het lid Bisschop (SGP)⁶ verzoekt te bevorderen dat de definitie van het International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) wat onder antisemitisme verstaan moet worden «voortvarend en herkenbaar in uitvoering komt in de opsporing en vervolging van antisemitisme, en de Kamer daarover te rapporteren». De definitie bevat indicatoren die meegewogen kunnen worden in het oordeel of sprake is van groepsbelediging, haatzaaien of een discriminatoir aspect bij een algemeen delict (codis). Uiteindelijk moet uit de concrete casuïstiek blijken op welke wijze de definitie in de opsporings- en vervolgingspraktijk toepasbaar is. De politie en het Openbaar Ministerie (OM) nemen delicten gepleegd met mogelijk antisemitisch motief uitermate serieus. Het Landelijk expertisecentrum discriminatie van het OM en het Joods

² Kamerstuk 35 164, nr. 2

³ Kamerstuk 35 164, nr. 7

⁴ Zie «Overzicht besteding antisemitismegelden», bijlage bij Kamerstuk 30 950, nr. 184

⁵ Kamerstuk 35 570 VI, nr. 19

⁶ Kamerstuk 35 570 VI, nr. 70

Netwerk van de politie zijn er juist op gespist om deze signalen te onderkennen en te zorgen voor een correcte en afdoende opvolging.

De vierde motie is van de leden Van der Staaij (SGP) en Segers (CU)⁷, die de regering verzoekt ervoor zorg te dragen dat in het proces van opsporing en vervolging bij delicten waarvan niet direct duidelijk is dat er een terroristisch motief in het spel is, waar nodig en mogelijk vroegtijdig en diepgravend wordt onderzocht of er sprake is van een achterliggend radicaliseringsproces, en te onderzoeken of de bestaande regels over uitwisseling van informatie daarvoor aanpassing behoeven. Aanleiding voor het indienen van de motie vormde de HaCarmelzaak in verband waarmee de heer Van der Staaij opmerkte⁸ dat «[i]n discriminatiezaken vaak extra onderzoek [wordt] gedaan, maar [dat] er ook ogenschijnlijke commune delicten [kunnen] zijn – zoals een vernieling, bijvoorbeeld bij dat joodse restaurant – waarbij het van belang is om goed door te rechercheren om te achterhalen of die radicalisering niet achterliggend aan de orde kan zijn». Ik heb dit verzoek onder de aandacht van de politie en het OM gebracht. Indien er een strafbaar feit plaatsvindt, wordt er onderzoek gedaan door de politie. Het OM en de politie onderschrijven het belang om in deze beginfase van de opsporing signalen van een mogelijk achterliggend radicaliseringsproces vroegtijdig te ondervangen. Dat wordt ook zoveel als mogelijk gedaan. Daarbij wordt er gekeken naar een veelheid van factoren: strafblad van betrokkene, rapportages van reclasseringsinstanties, psycholoog en psychiater, het verhoor van de verdachte, de persoonlijke omstandigheden van de verdachte en bijvoorbeeld informatie van de politie (wijkagent). Doorgaans zullen met deze aanpak relevante feiten en omstandigheden die (mogelijk) duiden op radicalisering aan de oppervlakte komen.

Het OM en de politie zijn scherp op signalen van radicalisering. Daarvoor is ook de benodigde expertise in huis. Indien gaande een opsporingsonderzoek naar een delict dat niet rechtstreeks aan radicalisering gelinkt kan worden, indicaties voor radicalisering blijken, leggen de opsporingsambtenaren en zaaksofficier contact met de desbetreffende experts binnen hun eenheid/parket. Om de eventuele radicaliseringssignalen te duiden kan bij de politie de regionale contraterrorisme-intelligencecel worden betrokken. Ook kan het kenniscentrum van de Landelijke eenheid worden geraadpleegd. Ook elk parket van het OM heeft officieren van justitie, parketsecretarissen en beleidsmedewerkers die werkzaam zijn op het onderwerp contraterrorisme, extremisme en radicalisering (CTER), die allen worden getraind op deze expertise. Of het OM uiteindelijk een terroristisch motief vast kan stellen en hier strafrechtelijk gevolg aan kan geven is afhankelijk van de opsporingsinformatie en het uiteindelijke strafdossier.

Verder zijn de gemeenten verantwoordelijk voor een lokale aanpak van extremisme. Deze aanpak bestaat doorgaans in ieder geval uit een multidisciplinair casusoverleg radicalisering waar zorgen en signalen over radicalisering vroegtijdig gedeeld en geduid kunnen worden. Het doel is hier juist ook eventuele (veiligheids)risico's die uitgaan van personen of groepen tijdig te herkennen en bij voorkeur de signalen op te pakken voordat een strafbaar feit wordt gepleegd. Zowel het OM als de politie zijn kernpartners binnen deze aanpak.

⁷ Kamerstuk 29 754, nr. 576

⁸ Zie verslag van de plenaire vergadering van de Tweede Kamer van 12 november 2020, Handelingen II 2020/21, nr. 24, items 4 en 7.

Toezeggingen

Tijdens het nota-overleg (Kamerstuk 35 164, nr. 13) over de Initiatiefnota over een effectievere aanpak van antisemitisme heb ik aan mevrouw Buitenweg (GL) onderstaande toezeggingen gedaan die ik als beschreven afdoe.

Codis-feiten en antisemitisme

De eerste toezegging had betrekking op de vraag waarom bij codis-feiten bijna nooit antisemitisme bewezen kan worden.

Antisemitisme is in strafrechtelijke termen te duiden als discriminatie op grond van ras dan wel godsdienst. De term antisemitisme komt als zodanig in het Wetboek van Strafrecht niet voor. Antisemitisme uit zich, kort gezegd, in delicten waarbij sprake is van discriminatie gericht tegen Joden of het Jodendom als godsdienst. Uitlatingen over bijvoorbeeld (de politiek van) Israël zijn niet strafbaar, tenzij deze tevens discriminerende uitlatingen over Joden inhouden of discriminerende uitlatingen over Israëliërs wegens hun – om in termen van de wet te blijven – ras. Bij (bekladdingen met) nationaalsocialistische symbolen, zoals hakenkruizen, is de context waarbinnen dergelijke symbolen zijn aangebracht bepalend voor de beantwoording van de vraag welke strafrechtelijke duiding er aan gegeven kan worden. Als een discriminatieaspect aanwezig wordt geacht door het OM, dan wordt dit aspect conform de Aanwijzing discriminatie in het requisitoir benadrukt en als strafverzwarende omstandigheid in de eis meegenomen. Bij een strafzaak die in 2020 in Amsterdam diende⁹ is een verdachte voor schriftelijke bedreiging met antisemitische context en het plaatsen van een nepbom voor een Joods restaurant in Amsterdam – dat al meerdere malen doelwit is geweest – veroordeeld tot 12 maanden gevangenisstraf, waarvan 4 maanden voorwaardelijk. Hieruit blijkt dat codis-feiten met een antisemitisch motief wel degelijk bewezen kunnen worden, maar dat de rechter hierin uiteindelijk altijd het laatste woord heeft. Met betrekking tot de aantallen stel ik vast dat in het laatste rapport van het OM met discriminatiecijfers¹⁰ ten aanzien van codis-feiten en registratie van de grond antisemitisme een stijging waar te nemen was ten opzichte van het voorgaande jaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het om de «instroom» bij het OM gaat.

In dit verband breng ik ook graag het initiatiefwetsvoorstel van de leden Buitenweg (GL) en Segers (CU) tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de invoering van het discriminatoir oogmerk als strafverzwarringsgrond onder de aandacht¹¹. Eerder heb ik naar aanleiding van rechtsvergelijkend onderzoek al aangegeven dat de introductie van een discriminatoir oogmerk als algemene wettelijke strafverzwarringsgrond naar mijn oordeel belangrijke voordelen oplevert¹². Daarmee wordt een duidelijke norm gesteld die uitdrukking geeft aan de maatschappelijke afkeuring van discriminatoir handelen. Wettelijke verankering kan ook bevorderen dat de officier van justitie bij zijn strafeis en de rechter bij de strafoplegging zich meer rekenschap geven van het discriminatoir motief en dat de afweging die daaromtrent is gemaakt beter zichtbaar wordt. Met het invoeren van een wettelijke regeling op dit punt zou Nederland een stap zetten die al is of zal worden gezet in enkele ons omringende landen.

Voorts hecht ik er aan in dit kader te herhalen wat de Minister voor Rechtsbescherming uw Kamer op 16 maart 2020 schreef¹³. Uit het WODC

⁹ ECLI:NL:RBAMS:2020:4165

¹⁰ Zie «Cijfers in beeld 2019», bijlage bij Kamerstuk 30 950, nr. 185

¹¹ Kamerstuk 35 709

¹² Kamerstukken 29 279 en 30 950, nr. 631.

¹³ Kamerstuk 33 552, nr. 63

onderzoek naar «Speciale behoeften van slachtoffers van hate crime ten aanzien van het strafproces en de slachtofferhulp» blijkt dat uit het samenstel van rechten in Nederland, waaronder de algemene slachtofferrechten, de bijzondere voorzieningen voor slachtoffers van deze delicten en de Individuele Beoordeling-beschermingsmaatregelen, de indruk bestaat dat – mits in de praktijk correct toegepast – reeds voor een belangrijk deel in de speciale behoeften van slachtoffers van commune delicten met een discriminatoir aspect wordt voorzien. Verbeteringen blijven mogelijk en worden in de betreffende brief ook aangekondigd. Tot slot verwijs ik in dit verband naar de Meerjarenagenda slachtofferbeleid 2018–2021¹⁴, waarin de nadruk wordt gelegd op een goede uitvoering van de rechten en een goede bejegening van slachtoffers in de praktijk. Specifiek met betrekking op antisemitisme worden in het kader van de besteding van de antisemitismegelden momenteel 14 projecten financieel ondersteund. Vijf ervan zijn in enigerlei vorm gericht op de verbetering van hetzij de begeleiding van slachtoffer dan wel de opvolgingsprocessen bij de gemeentelijke anti-discriminatie voorzieningen (ADV's), de politie en het OM, waaronder begrepen de aangifte naar aanleiding van een antisemitisch incident.

Antisemitische uitlatingen

De tweede toezegging aan mevrouw Buitenweg was een antwoord te zullen geven op de vraag hoe er opvolging wordt gegeven aan scheldpartijen in het aangiftecircuit en, zo ja, of dat voldoende is. Antisemitisch schelden is onder andere strafbaar op grond van art. 266 Sr (belediging met een discriminatieaspect) en anders als uitingsdelict, zoals bedoeld in de artikelen 131, 137c, 137d en 285 Sr. In 2019 waren er 498 registraties (zowel meldingen als aangiften betreffende) van antisemitisme in de vorm van een uitlating¹⁵. Dat is 15% van het totale aantal bij de politie geregistreerde scheldpartijen. Uit de casusomschrijvingen blijkt dat het bij een aanzienlijk deel van deze incidenten ging om agenten die in de context van handhaving in denigrerende zin werden uitgemaakt voor «Jood» (als algemeen scheldwoord). Dit was met name in de politie-eenheden Rotterdam en Den Haag het geval. Net als bij de vernielingen en beklad-dingen waren ook enkele uitlatingen gericht tegen mensen met een Joodse achtergrond. Het betrof een klein deel van de registraties. Exacte aantallen zijn niet te geven. Ook hier geldt weer dat ik alle vertrouwen heb in de professionaliteit en inzet van de politie en het Openbaar Ministerie, wat betekent dat aan aangiften de opvolging wordt gegeven die recht doet aan behoefte en verwachting van het slachtoffer, die niet altijd strafrechtelijk hoeft te zijn. Indien het delict wel een strafrechtelijke opvolging krijgt, hangt dit nauw samen met de bewijsbaarheid van het delict, de kans dat het tot een veroordeling komt en – in voorkomende gevallen – de opportuniteit om tot vervolging over te gaan.

Tot slot ga ik in op de stelling dat er een toename zou zijn van het aantal aanvallen op gebedshuizen. Het meest recente rapport Discriminatiecijfers van de politie en de lokale antidiscriminatievoorzieningen (ADV's)¹⁶ toont dat in 2019 inderdaad een relatief groot aantal vernielingen binnen de categorie godsdienstdiscriminatie (30 incidenten of 13 procent in 2019, tegenover 8 procent gemiddeld over de jaren daarvoor) plaatsvindt. Het ging daarbij om diverse incidenten, waaronder het ingooien van ruiten, waarbij vernieling bij een gebedshuis, meestal een moskee, werd vastgesteld.

¹⁴ Kamerstuk 33 552, nr. 43

¹⁵ Zie «Discriminatiecijfers in 2019», bijlage bij Kamerstuk 30 950, nr. 184

¹⁶ Bijlage bij Kamerstuk 30 950, nr. 184

Uiteraard blijven politie en ADV's het aantal incidenten monitoren. Want uiteindelijk is het zo dat elke aanval, van welke aard ook, er een te veel is. Het volgende rapport met de cijfers over 2020 zal rond de zomer, zoals te doen gebruikelijk, door de Minister van BZK naar uw Kamer gezonden worden.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus